

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

‘Ouderen in veilige handen’ het Actieplan

factsheet

Wanneer ouderen afhankelijk zijn van de zorg van anderen, moeten zij zich veilig voelen én veilig zijn. Of zij nu door hun partner, een familielid, een vrijwilliger of een professional worden verzorgd. Nog veel te vaak is dat niet zo. Daarom staat in het regeerakkoord dat ouderenmishandeling met volle kracht bestreden moet worden. Hoe? Door het geweld zo vroeg mogelijk te stoppen, het risico op geweld te verkleinen, de positie van het slachtoffer te versterken en de pleger aan te pakken.

Ouderenmishandeling

Volgens schatting zijn jaarlijks 200.000 ouderen slachtoffer van mishandeling. Ouderenmishandeling kent verschillende vormen: psychische mishandeling, lichamelijke mishandeling, financiële uitbuiting, verwaarlozing en seksueel misbruik. Het geweld kan in huiselijke kring plaatsvinden. Dan is bijvoorbeeld de partner, het kind, een ander familielid of een vriend de pleger. Het geweld kan ook binnen de professionele setting plaatsvinden. Dan is de pleger een professional, werkzaam in een intra- of extramurale organisatie. De pleger kan ook een vrijwilliger zijn.

Gezamenlijke aanpak

Ouderenmishandeling signaleren en weten hoe te handelen is lastig. Een gezamenlijke aanpak van Rijk, gemeenten, professionals en vrijwilligers is nodig. Daarom is op initiatief van de staatssecretaris van VWS samen met de minister van Veiligheid en Justitie het Actieplan 'Ouderen in veilige handen' opgesteld. Het actieplan brengt de partijen die bij ouderen en ouderenmishandeling betrokken zijn samen. VWS werkt de actiepunten met deze partijen uit.

Wat is ouderenmishandeling?

Het actieplan definieert ouderenmishandeling als volgt:

'Het handelen of het nalaten van handelen van al degenen die in een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere (iemand van 65 jaar of ouder) staan, waardoor de oudere persoon lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.'

10 concrete acties

Het Actieplan 'Ouderen in veilige handen' bevat 10 concrete acties om ouderenmishandeling te bestrijden. De acties liggen op alle vlakken: voorkomen, signaleren, stoppen en schade beperken. Het actieplan loopt van 2011 tot en met 2014. Er is jaarlijks € 10 miljoen beschikbaar voor de uitvoering.

Actiepunt 1 Preventie

Gemeenten spelen een belangrijke rol in de preventie van ouderenmishandeling. Daarom komt er een handreiking voor gemeenten. Daarnaast onderzoekt het project 'Voorkomen van financiële uitbuiting' hoe financiële uitbuiting van ouderen gesignaleerd, voorkomen en aangepakt kan worden. Dit is een ernstige vorm van ouderenmishandeling, omdat het de oudere nóg afhankelijker van de ander maakt.

Actiepunt 2 Gerichte voorlichting

Afhankelijkheid, schaamte en angst belemmeren ouderen om mishandeling kenbaar te maken. Een voorlichtingscampagne onder ouderen en hun omgeving maakt ouderenmishandeling bespreekbaar. De campagne wordt jaarlijks herhaald.

Actiepunt 3 Screening betaald zorgpersoneel

Het wetsvoorstel cliëntenrechten zorg verplicht de zorgaanbieder goed onderzoek te doen naar het functioneren van (rechts)personen voordat een overeenkomst wordt aangegaan. De voorgenomen Beginselenwet AWBZ-zorg stelt een verklaring omtrent gedrag (VOG) verplicht, bij indiensttreding van een professional én bij wijziging van de overeenkomst tussen zorgaanbieder en professional. Een handleiding bereidt besturen en professionals hierop voor.

Actiepunt 4 Toolkit vrijwilligers

Er zijn veel vrijwilligers actief in de zorg en ondersteuning aan ouderen. Ouderenmishandeling door vrijwilligers is vaak een blinde vlek binnen (vrijwilligers)organisaties. Bewustwording is daarom erg belangrijk. Een toolkit biedt (vrijwilligers)organisaties handvatten voor agendering, preventie en het tegengaan van ouderenmishandeling en voor communicatie hierover.

Actiepunt 5 Melden

Voor seksueel misbruik bestaat al een meldplicht in de zorg. Er komt nu ook een meldplicht voor ouderenmishandeling door professionals. Dit staat in het wetsvoorstel cliëntenrechten zorg en de voorgenomen Beginselenwet AWBZ-zorg. Voor mishandeling in huiselijke kring bestaat straks een verplichte meldcode voor professionals. Dit regelt de voorgenomen Wet verplichte meldcode.

Actiepunt 6 Trainen en opleiden

Twee trainingen worden ontwikkeld: een e-learningmodule 'signalering en melding ouderenmishandeling' voor professionals en een training 'preventie ouderenmishandeling' voor lokale organisaties betrokken bij ouderenbeleid.

Actiepunt 7 Meldpunten

Professionals, slachtoffers, omstanders en plegers kunnen ouderenmishandeling in huiselijke kring melden bij de Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's). Bij het SHG kunnen mensen ook terecht voor advies. Voor mishandeling door zorgprofessionals kunnen zij terecht bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ). Onderzocht wordt hoe de SHG's en de IGZ effectief naar elkaar kunnen doorverwijzen. Zodat meldingen van ouderenmishandeling altijd op de juiste plek terechtkomen.

Actiepunt 8 Hulp en ondersteuning slachtoffers na melding

Het is belangrijk dat bij vermoedens van mishandeling, zowel in de huiselijke kring als binnen instellingen, een ouderenmentor kan worden ingeschakeld. Dat is iemand (een professional) die het vertrouwen van het slachtoffer heeft en hem of haar kan ondersteunen. Onderzocht wordt hoe dit binnen bestaande kaders kan worden geregeld. Ook komt er een handreiking voor gemeenten over het inzetten van crisisopvang voor slachtoffers van ouderenmishandeling.

Actiepunt 9 Ondersteuning slachtoffers ontspoorde mantelzorg

Er komt een plan om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Daarin staat ook welke snelle oplossingen nodig zijn als de mantelzorg toch ontspoort. De samenwerking tussen SHG's en Steunpunten mantelzorg wordt versterkt. Er komt een checklist voor het regelen van een spoedindicatie bij ontspoorde mantelzorg. Met een spoedindicatie kunnen SHG's snel zorg laten inzetten.

Actiepunt 10 Plegeraanpak

Het ministerie van Veiligheid en Justitie gaat na of het mogelijk is om ouderenmishandeling op te nemen in de aanwijzing huiselijk geweld. De IGZ intensificeert het toezicht op ouderenmishandeling en ontwikkelt een toetsingskader daarvoor.

Meer weten?

Kijk voor meer informatie over ouderenmishandeling op www.rijksoverheid.nl/ouderenmishandeling. Hier vindt u ook het volledige Actieplan 'Ouderen in veilige handen'. Wilt u op de hoogte blijven van de voortgang van de actiepunten? Abonneer u op de nieuwsbrief Ouderen in veilige handen: www.rijksoverheid.nl/abonneren. De nieuwsbrief verschijnt ongeveer 6 keer per jaar.

Heeft u vragen, stuur dan een mail naar info-ouderenmishandeling@minvws.nl

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Bezoekadres

Parnassusplein 5 | 2511 vx Den Haag

Postadres

Postbus 20350 | 2500 EJ Den Haag

Telefoon 070 340 79 11

Telefax 070 340 78 34

www.rijksoverheid.nl

Maart 2012